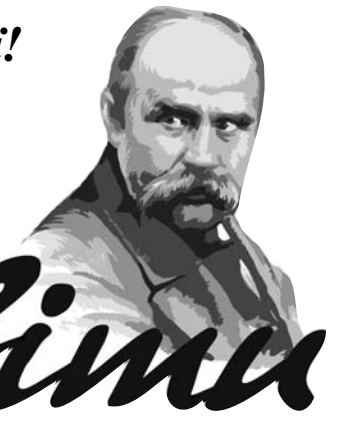

СЛОВО

Без мови немає нації!

Просвіти

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

42 (627), 20–26 жовтня 2011

Фото Олеса Дмитренка

14 жовтня у центрі Києва пройшов марш національно-патріотичних політсил, присвячений річниці створення Української Повстанської Армії. У колоні Маршу слави УПА було кілька тисяч осіб

ГІСТЬ РЕДАКЦІЇ:
АНДРІЙ ПАРУБІЙ

3

“ПРОСВІТА” СЬОГОДНІ

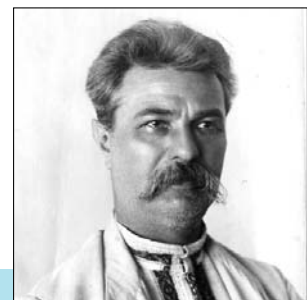
4–5

ТВОРЧІ МОТИВАЦІЇ
ЮРІЯ БУРЯКА

8

ДО 135-РІЧЧЯ
СЕРГІЯ ЄФРЕМОВА

10

ГІДНІ НАЩАДКИ УС-
ЛАВЛЕНИХ ПРАЩУРІВ

14–15

ПЛЕКАЙМО ДУХОВНІСТЬ У СЛОВІ!

Роман ІВАНІЧУК,
м. Львів

Третє тисячоліття, яке колись здавалося нам віддаленим на неозорі часові простори, нарешті стрімко розпаношилося на Землі. І нам, сторопилім від давно сподіваної несподіванки, не залишається нічого іншого, як натужно думати, а що нас чекає в новій епосі і як маємо повести себе в ній?

Та спершу мусимо поміркувати, що слід залишити в тисячолітті прожитому — назаваж, як непотрібний баласт? Передовсім руїни недорозв'язаної московської імперії з її склеротичними речниками, які ані руш не хочуть переходити в нову епоху, чи, точніше кажучи, не можуть, бо з народженням нових держав, у тому числі й України, закінчився їхній час.

А ще: у XXI столітті людство повинно позбутися породжених рабством гріхів — зради, покори, ксенофобії, незгідливості — змити їх із себе, як змивається з немовляти хрещенням первородний гріх.

Не роблю собі рожевих ілюзій, мовляв, після такого очищення настане рай на землі. Нова епоха породить нову цивілізацію, яку в пелюшках вразять ще незнані людству башили із невичерпної скриньки Пандори. Проте думається: нова епоха, навчена досвідом минулого, не допустить більше на землю тоталітарної диявольщини, а дамою, що спинятиме стоки червоної, коричневої чи то зеленої скверни, стане Культура, створена на найвищому рівні людського розвитку.

Наступному поколінню, яке формуватиме засади нової епохи, треба пам'ятати: антикультура, що її несе в собі навіть найдемократичніша цивілізація, невпинно нівелює національні грані духовного життя, руйнує набутки народних традицій, створює маскультуру, яка здебільшого не є

17–18 жовтня в Києві відбувся VI з'їзд письменників України. Першого дня з'їзд благословив Святійший патріарх Філарет, а відкрив патріарх української літератури, Герой України Юрій Мушкетик. Із звітною доповіддю виступив голова НСПУ Володимир Яворівський, співдоповідали Михайло Слабошпицький (проза), Євген Баран (поезія), Анатолій Качан (дитяча література), Василь Фольварочний (драматургія). Серед письменницьких виступів яскраво прозвучав виступ видатного прозаїка, Героя України Романа Іваничука, який пропонує увазі читачів “Слова Просвіти”.

національною, підмінює романтизм практицизмом, зневажає ідеалізм, притлумлює ініціативу, гнучкість і винахідливість людського мозку: з одного боку народжує поодиноких вчених, які створюють думуючі машини, а з другого — бездумну масу фахівців, котрі не знають навіть таблички множення... Усі цивілізації — посестри, й відрізняються вони часто-густо зовнішньою машкарою: одна одягається в смокінг, а інша у шкірянку з портупеями, одна керується холодним практицизмом, друга — жорстокістю, але і та, й інша руйнує національну ідентичність.

Тож закликаю молоде покоління, яке творитиме у третьому тисячолітті, щоб, не гаючись, ставало за верстати й починало ткати матерію, з якої можна буде пошити гамівну сорочку для майбутньої цивілізації. Такою сорочкою має стати література. Та пошити її треба модно, не за старим кроєм, проте на традиційно-національній основі.

Й тут я спотикаюся об антиномію, котру не можу залишити поза увагою. Це проблема традиції й новаторства, яка вміщує в собі суть етичних, естетичних та ідейних засад, оскільки етика спонукує до пошанівку розмаїтих літературних форм, естетика потребує їхньої витонченості, а безідейна писанина однаково шкодить і традиційності, і модернізму.

Що ж маємо нині — в благословенний

час нашої Незалежності, який літературний напрям перемиг: традиційний чи модерний?

А ніякий... Народився інший, неприродний для української літератури клонований стиль, названий постмодернізмом — і все, оскільки сам модернізм як літературна течія не встиг у нас з різних причин розвинутися — навіщо тоді додавати префікс “пост”? Проте не в назві справа: цей штучний стиль не має ні зовнішньої національної атрибутики, ані національного змісту, бо виріс він не з нашого насіння, відбитий не з наших матриць, а бездарно скопійований із чужих зразків і не відповідає українським національним традиціям, рідному фольклору, нашій естетиці — такий собі гомункулос, якому штукарі створили тепличні умови і який зневажає нас своїм нігілізмом, антипатріотизмом, запозиченою в північного сусіда брутально лайкою, і бідолашний читач мусить звикати до матюччя, бездуховності й порнографії.

А десь у тіні залишається справжній, заснований на традиціях, модернізм Євгена Пашковського, який у своїх романах створив наш, рідимий потік свідомості, котрому позаздрив би сам Марсель Пруст, несподівана мозаїка голосів різних епох, вловлена чуїним вухом і переказана пів-

Закінчення на стор. 9

ГНАНИ ОДЕСЬКОЮ ВЛАДОЮ ПРОСВІТЯНИ ВИЙШЛИ НА МІТИНГ

Сергій СЛОБОЖАНСЬКИЙ,
м. Одеса

Учасники пікети були одностайні: позбавлення одеських просвітян приміщення — це політична розправа місцевої влади над українською громадською організацією, ще один крок у подальшій русифікації Одещини й винищення українства у Південному Причорномор'ї. Голова правління Одеського обласного об'єднання ВУТ “Просвіта” Олександр Степанченко назвав безпідставними і протизаконними дії одеської обласної ради та рішення судів про позбавлення просвітян орендованого приміщення. Це докладно й аргументовано викладено в офіційній заяві організації.

У ній зазначено, що товариство “Просвіта”, згідно зі статутом, є громадською культурно-просвітницькою організацією, яка існує в Україні з 1868 року. Приміщення, яке займала “Просвіта” в Одесі по вулиці Пушкінській, 19, використовувалося винятково для проведення виставок, концертів та презентацій. Там діяв унікальний музей Тараса Шевченка, працювали бібліотека, гуртки художньої самодіяльності тощо. Під час процедури укладання договору оренди 2008 року представники управління обласної ради з майнових відносин обіцяли посприяти у наданні пільгової орендної платні. Але обіцянку не виконали, і “Просвіта” змушена була платити за оренду як комерційна структура. Інакше як дискримінацією це важко назвати.

Одеська обласна рада, встановлюючи орендну плату в розмірі 3291,62 грн на місяць (а в 2011 р. вона вже перевищувала 5000 грн), знала, що таких коштів “Просвіта” не має. Тож облрада фактично поставила за мету ліквідацію єдиного національно-культурного товари-

Після того, як 12 жовтня судові виконавці другого Приморського відділу державної виконавчої служби Одеського міського управління юстиції у супроводі міліції вдерлися до офісу обласного об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка з вимогою негайно звільнити орендоване в об'єднання приміщення, просвітянам ледве вдалося домогтися з властями про відстрочку примусового виселення на чотири дні, аби вивезти майно організації. У понеділок, 17 жовтня, одеська “Просвіта” опинилася на вулиці. Цього ж дня її активісти за підтримки патріотичної громадськості міста пікетували обласну раду, вимагаючи повернути їм незаконно відібране приміщення.

тва, яке представляє інтереси української громади.

Згідно з п. 10 “Методики розрахунку й порядку використання плати за оренду державного майна”, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України № 786 від 4 жовтня 1995 року, “розмір річної орендної плати за оренду нерухомого майна бюджетними організаціями, які утримуються за рахунок державного бюджету, становить одну гривню”. Виходячи з цього, орендодавець повинен був надати передбачені законом пільги, але не

згідно з положенням про Одеське обласне об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка, воно в основу діяльності ставить розвиток в області національної культури та піднесення духовності, поваги до історії та культури українського народу. Для виконання своїх завдань об'єднання видає й розповсюджує науково-популярну, навчально-методичну та художню літературу, журнали, газети, бюлетені, збірники доповідей, лекцій, організовує та проводить свята українського народного мистецтва й культури.

16. 01. 2009 року Верховна Рада України прийняла постанову № 901-VI “Про запровадження мораторію на виселення редакцій друкованих засобів масової інформації, закладів культури, у тому числі бібліотек, видавництв, книгарень, підприємств із розповсюдження книг та преси”, якою заборонила органам місцевого самоврядування тимчасово, до прийняття відповідного закону, приймати рішення про виселення з приміщень комунальної власності закладів культури та розривати з ними договори оренди вказаних приміщень. Але в Одесі ні суди, ні органи державної влади виконувати цю постанову не збираються. Судова тяганина “Просвіти” з обласною радою тривала два роки. Таким само показовим прикладом наступу місцевої влади на українство є і ситуація щодо єдиної обласної української газети “Чорноморські новини”, яку на 94-му році існування чиновники намагаються знищити.

Виселення одеської “Просвіти” можна пояснити лише помстою

влади людям та організаціям, які відстоюють інтереси української громади. Суди в Україні стали інструментом для переслідування опозиції та її лідерів. На жаль, влада не шукає компромісів, а йде хибним шляхом конфронтації із суспільством. Але цей шлях веде лише в безодню, — сказано у заяві.

На підтримку просвітян на мітингу під час пікетування одеського “Білого дому” виступили представники місцевих осередків Української народної партії та всеукраїнського об'єднання “Свобода”. Викладач Південноукраїнського педагогічного університету, журналістка Аліна Пляченко навела численні факти гоніння, переслідувань і провокацій, здійснених останнім часом проти “Просвіти” місцевими україноненависниками, яких нацьковують шовіністична організація “Дозор” та очолювана Ігорем Марковим партія “Родина”. За вказівкою мера Одеси, затягою українофоба Олексія Костусева, просвітян позбавили навіть можливості спілкуватися з молоддю безпосередньо у школах та вишах. “Але ми не схилимо голови і не складемо руки, — заявила пані Аліна. — Одеська “Просвіта” за свою понад вікову історію з усіх випробувань виходила лише загартованішою і монолітнішою, вона була, є й буде”.

На вимогу пікетувальників голова обласної ради Микола Пундик погодився зустрітися з ними. Очільник облради з розумінням поставився до гострої проблеми з орендою приміщення “Просвітою”. Виселення фактично відбулося, а повідомлення деяких ЗМІ про його тимчасове призупинення продиктоване їхнім прагненням видати бажане за дійсне. Під час годинної розмови з Миколою Пундиком обговорювалися різні варіанти вирі-

Голова обласної організації ВУТ “Просвіта” Олександр Степанченко відповідає на запитання журналістів

шення питання, але говорити про конкретні результати зустрічі передчасно. Наразі невідомо, чи залишиться офіс “Просвіти” на Пушкінській, 19, чи їй буде надано в оренду інше приміщення.

Невідомо, яка доля чекає на виселений музей Тараса Шевченка “Одещина Тарасові”, створений на основі унікальної збірки відомого колекціонера україністики Тараса Максим'юка. Сподівання, що історичний музей виділить йому залу, примарна. Багаторічний досвід поневір'янь багатющої колекції прижиттєвих видань творів Т. Шевченка, рукописів видатних письменників XIX—XX століть, картин та скульптур відомих українських митців переконав Тараса Максим'юка, що одеська влада не зацікавлена в її популяризації. Колекціонер украї витратився на ремонт приміщення, коли там обвалилася стеля, а тепер на перевезення експонатів.

Тож вуличний протест одеських просвітян за підтримки громадськості увінчався лише обіцянкою детально розглянути й розв'язати проблему на сесії облради. Аби уникнути нової хвилі збудження протестних настроїв і загострення міжнародної напруги в Південному Причорномор'ї напередодні чергової виборчої кампанії, місцева влада, схоже, зробить деякі поступки “Просвіті”. Час покаже.

зробив цього зумисне, хоча розумів, що порушує норми законодавства.

Напередодні укладання договору оренди голова ВУТ “Просвіта”, народний депутат України Павло Мовчан звернувся з листом до тодішнього голови Одеської обласної ради Миколи Скорика, в якому просив сприяння щодо зміни умов оплати за оренду відповідно до чинного законодавства. На жаль, і це звернення залишилося без відповіді.

Петро АНТОНЕНКО
Фото автора

ПАТРІОТ? ЗАВАЖАЄШ...

Чернігівське обласне об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка отримало листа від управління комунального майна обласної ради, у якому просвітянам повідомляють, що найближчим часом їх планують виселити з орендованого приміщення по вул. Вороньського, 10. Цей будинок, ідеться в листі, заплановано передати в оренду обласному управлінню архітектури та містобудування, адже чиновникам архітектури ніде проводити семінари та зберігати архіви. Як привід для виселення натякають і на борги з оренди, врешті, не такі й великі.

Офіс обласної “Просвіти” розташований у чудовому старовинному особняку, побудованому 1906 року. Це одна з кращих пам'яток цивільної архітектури міста. Будинок передали у користування “Просвіті” ще на початку 90-х років минулого століття, за Президента Леоніда Кравчука і доброго сприяння тодішнього глави області Валентина Мельничука. Відтоді цей затишний дім, як і офіс обласного Руху, нині УНП, став центром гуртування національно-демократичних сил. Перелік тих, кого він прихистив, немалий. У будинку “Просвіти” розміщена її бібліотека. Тут є унікальні видання, видрукувані в українській діаспорі, — книги, журнали, яких немає в жодній бібліотеці міста й області. Їх подарували просві-

тяням представники закордонного українства. Тож до бібліотеки охоче йдуть студенти, викладачі, науковці. У цих стінах працюють редакції двох газет обласної “Просвіти”: добре відома в Україні “Сіверщина”, одне з найдавніших і найпопулярніших видань Руху і “Просвіти”, яке в грудні відзначить 19-річчя, і “Біла хата”, газета для домашнього читання, яка виходить уже 14 років. На другому поверсі 12 років діє просвітянська мистецька галерея народних майстрів “Круті сходи”. Довкола просвітянського дому гуртуються журнал “Сіверянський літопис”, Літературна спілка “Чернігів” та її журнал “Літературний Чернігів”, обласна “Молода Просвіта”, козацтво, “Пласт”, діє прес-клуб. Усього й не перелічиш.

Просвітяни, які перебувають тут за правління всіх чотирьох президентів, надивилися всього. Ще б пак, на прекрасну будівлю у самісінському центрі міста давно накладають оком. Не раз сюди прагнули вселитися, узявши в оренду, а то й викупивши її, філії банків, різні бізнесові структури. Від продажу дім убезпечує те, що це пам'ятка історії та культури, яку охороняє держава. Від зайшлих орендарів теж Бог милував. І ось чергова спроба.

Обласна “Просвіта”, некомерційна структура, практично не маю-

чи коштів, усе-таки чимало вклала у цей будинок, залучаючи спонсорів, людей, небайдужих до всього українського. Коли чернігівські просвітяни отримали його в оренду, сюди було страшно заходити. До цього тут був музей так званої комсомольської слави. Після нього будівля всередині перетворилася на справжню руїну. Довго розчищали її від портретів комуністичних вождів, зокрема й катів України, від пропагандистського мотлоху, комуністичних гасел, написаних чомусь просто на підлозі.

Сьогодні це затишний дім, який радо вітає просвітян і патріотів. І ось цим патріотам, на думку місцевих чиновників, треба виселятися на вулицю.

Надуманим є і посилення на борги з оренди. Вони справді періодично виникають і врешті гасять, але їхня причина відома. Щоріку “Просвіті” доводиться з боєм добиватися включення в перелік пільгових з оренди. Як і відкритому позаторік просвітянському Культурно-мистецькому центру “Інтер-

меццо”, який одразу ж став духовним центром життя міста. Такі пільги передбачено законодавством, їх щедро роздає міська і обласна влада. Не хочеться казати погане про решту пільговиків, але багатьом з них, м'яко кажучи, далеко до тієї патріотичної, державницької роботи, яку проводять просвітяни.

Обласна “Просвіта”, представники інших національно-демократичних сил обурені атакою на просвітянський дім. Уже подано звернення до голів обласної ради і обласної адміністрації Анатолія

Мельника та Володимира Хоменка з проханням захистити його від зазіхань чиновників. Почався збір підписів громадян на захист будинку просвітян. Першу акцію проведено на Покрову, на заході з відзначення річниці УПА біля Катерининської церкви міста. Голова міської “Просвіти” поетеса Надія Галковська оголосила про намір чиновників виселити просвітян і назвала його рейдерством. Тож же, на святі, під зверненням до голів обласної ради та облдержадміністрації було зібрано 115 підписів. Свої підписи поставили депутат Верховної Ради IV скликання, голова обласної організації УНП Володимир Ступак, перший голова Чернігівського Руху і один із засновників обласної “Просвіти” Валерій Сарана, інші відомі політичні та громадські діячі, депутати міськради, журналісти. А сім'я Любенків підписалася у повному складі — четверо патріотів.

Голова обласної “Просвіти” Василь Чепурний дав коментар обласному радіо, згадавши зокрема й про виселення з офісу Одеської “Просвіти”.

Так на двадцять першому році незалежності знову й знову доводиться боротися за українську справу.

— Нещодавно Ви посперечалися з Віктором Ющенком щодо того, як має йти на парламентські вибори “Наша Україна”. Колишній президент хоче самостійності, а Ви запропонували концепцію об’єднання з іншими політичними силами. Не хоче об’єднуватись і лідер “Фронту змін” Арсеній Яценюк. Наш український гонор — наша національна біда?

— Коли українські сили були єдиними, ми перемогли. 1990-го року, коли виступали єдиним національним фронтом, ми здобули незалежну українську державу.

Потім був період роздрібності, який призвів до поразок українського руху.

Нове об’єднання українських сил відбулося 2001 року під брендом “Наша Україна”. Тому партія мала успіх: 2002 року здобула перемогу на парламентських виборах, 2004-го — на президентських. У тій суперечці я казав Ющенку, що політичний досвід підтверджує: успіх є тоді, коли є об’єднання.

Сьогодні не маю ілюзій стосовно того, що українські сили об’єднуються. Але існування на одному політичному полі такої кількості національно-патріотичних партій — абсурдне. Це засвідчили минулі місцеві вибори. Наша роздрібність дала шлях у владу антиукраїнським силам. Напередодні виборів до Верховної Ради України вони знову роблять усе можливе для розпорошення опозиції.

— Тобто закон “Про вибори народних депутатів України” — це теж технологія на роз’єднання?

— Усе це ми вже пройшли на місцевих виборах, на яких була відпрацьована пропонована сьогодні виборча система. Ключовим нововведенням законопроекту є повернення до змішаної виборчої системи, яка вбирає в себе всі недоліки виборчих законодавств, які досі діяли в Україні.

Ще одне нововведення — заборона виборчих блоків. Це змусить самостійно йти на вибори десятки опозиційних партій. Вони захочуть поставити на кожен округ свого кандидата, бо інакше список не пройде, і не пройде керівництво партії. Отож по кожному округу балотуватиметься десяток кандидатів від опозиції, традиційно займаючись взаємопоїданням, і один кандидат від влади. Команда Януковича навпаки — концентрує свій ресурс, тому Партія регіонів і об’єднується із “Сильною Україною”.

Доки політики від національно-демократичних сил одержимі своїми “гетьманськими амбіціями”, влада вводить такі правила гри, що ця давня хвороба українського табору набуває загрозливіших рис і може призвести до повної поразки. Хто проти об’єднання, той працює за сценарієм влади регіоналів.

— Вас можна назвати активним блогером. Ви блискучинно реагуєте на температуру в суспільстві — викладаєте новини на блозі “Української правди” і в соціальній мережі. Наскільки Інтернет допомагає в опозиційній діяльності?

— Віртуальна реальність стала реальнішою, аніж об’єктивна. Сьогодні, коли опозиції обмежили право доносити свої думки, роль блогів дуже важлива.

Блоги потужних Інтернет-видань призначені для широкої аудиторії. Вони дають можливість опозиційним політикам вільно обговорювати загальносуспільні теми, висловлювати свій погляд на проблеми в державі, інтерпретувати нові законодавчі ініціативи тощо.

Соціальні мережі — це не цілком сфера політики. Через них можна сформувати і зміцнити середовище однодумців, можна інформувати про важливі суспільні речі, але швидше це сфера міжособистісного спілкування і майданчик для світоглядних дискусій.

Останнім часом сайти новин беруть повідомлення українських політиків із Фейсбуку. Тому треба бути обережним, бо напишеш кілька емоційних речень і вони потраплять у ЗМІ.

— Нещодавно прем’єр-міністр Микола Азаров провів зустріч із блогерами. Це відкритий діалог влади із громадськістю чи імітація демократичності? Чи дієві такі зустрічі?

— Звісно, це імітація. У соціальних мережах усе було набагато ширше, аж поки

українські політики не відчули, що заводити блоги — це модно. Вони почали масово з’являтися в Фейсбуці, ВКонтакті тощо. Але завжди помітно, коли замість депутата повідомлення “клепає” його помічник. Таке лукавство дискредитує соціальні мережі, та й самого “автора”.

— Як далеко може зайти владне переслідування політичних опонентів? Нині увесь світ спостерігає за судилищем над Юлією Тимошенко.

— Фобії Януковича важко передбачити. Це стосується не лише Тимошенко. З перших місяців його перебування на посаді за ґратами опиняється дедалі більше представників громадських організацій, опозиційних політичних лідерів. Це загрозлива тенденція.

АНДРІЙ ПАРУБІЙ: «НАМ ПОТРІБЕН НОВИЙ СВЯТОСЛАВ»

Гість нашої редакції — народний депутат України від Блоку “Наша Україна—Народна Самооборона”, заступник голови Політичної ради партії “Наша Україна” Андрій ПАРУБІЙ. Закінчив історичний факультет Львівського державного університету ім. Івана Франка та аспірантуру на кафедрі політології та соціології Національного університету “Львівська Політехніка”. Нагороджений Орденом “За заслуги” III ступеня та почесною грамотою Президента України. Андрій Парубій — активний учасник акцій протесту, а ще він наполегливо захищає права і свободи громадянських активістів, які потрапляють у лещата репресивної машини нинішньої влади.

Сьогодні Андрій Володимирович говорить про те, які бур’яни влада розсіяла у законодавчій і судовій сферах суспільства, зокрема про новий закон “Про вибори народних депутатів України”, а також про те, як влада грає на слабкостях української ментальності і яким способом Президент Янукович хоче запровадити в нашій державі керовану демократію російського зразка.

Найдивніше те, що Янукович публічно демонструє прагнення йти в Європу, а у внутрішній політиці просто копіює російські зразки, наслідую перші роки правління Путіна. Тоді у Росії теж ввели драконівське виборче законодавство, обмежили свободу проведення мітингів, свободу слова і, як результат, отримали керовану демократію.

Сьогодні політичні переслідування — головна проблема для укладання угоди і про політичну асоціацію, і про зону вільної торгівлі з Європейським Союзом. Своєю політикою Янукович може знищити десятилітню працю української дипломатії щодо проведення європейського курсу держави. Можна сказати одне: якщо він не зробить крок назад, європейська перспектива для України буде перекрита. І це відкине її в обійми Кремля.

Вибір України буде видно найближчими тижнями. Чи внесе Верховна Рада до другого читання поправки до законопроекту про декриміналізацію економічних злочинів, прийняття яких зніме політичні переслідування Юлії Тимошенко і Юрія Луценка. Як відомо з приватної інформації, Янукович пообіцяв європейським лідерам відпустити Тимошенко. Якщо ж він піде шляхом посилення репресій — то цим надовго зведе стіну між Україною і Європою.

— 20 вересня Верховна Рада прийняла постанову, згідно з якою Україна не переходить на “зимовий” час. На території України буде встановлено час другого часового поясу з додаванням однієї години. Це викликало негативні відгуки в суспільстві...

— Коли Янукович підганяє українське законодавство під російське, це погано, але коли під північного сусіда почали підлаштовувати природні явища — це вийшло за межі здорового глузду.

Майже вся територія України перебуває у другому часовому поясі. А Верховна Рада України одним безглуздим рішенням перевела нас в інший часовий пояс, додаючи зайву годину. Це рішення особливо позначиться на мешканцях західних областей України, де в зимовий період при збереженні встановленого порядку світлий час доби наставатиме лише після 9-ї ранку.

Україні треба перейти на зимовий час і вже не переводити годинники на літній. Є час зимовий і астрономічний, а літнього як явища не існує. Влада ж відмінила аст-

— Коли суспільство не має можливості діалогу з владою, воно починає говорити майданами. Коли влада зводитиме перед українцями такі паркани, як навколо Верховної Ради, тоді заговорить Майдан. Це буде масове повстання, але воно може стати неконтрольованим і важко навіть спрогнозувати його наслідки.

— Ліна Костенко писала, що найгірше в нашому народі те, що він до всього звикає. І до щоденних негараздів також?

— Суспільство живе певними законами і має певну циклічність. Були протести 1990-го, 2000, 2004. Після перемоги Януковича патріотична частина суспільства страшенно втомилась і розчарувалась у політиці помаранчевої влади. Багато чого Януковичу минається безкарно, бо накладається на тотальне розчарування суспільства. Має пройти певний час, поки суспільство і опозиційний політикум осмислять нові політичні реалії.

Південні народи більш швидкі на протестні дії, але вони швидше й на розхолонення. Українці довше піднімаються, для них такий крок має бути більш усвідомленим, аніж спонтанним, але піднявшись, вони свого добиваються. Тому всеукраїнський опір — питання часу.

— У статті “Політика і міф” говорите про те, що нині в Україні мало позитивних міфів, у нашій державі поширені такі, які сприяють її послабленню. Зокрема, про бідну і нещасну Україну. Українці зможуть відновити віру у власну державу?

— Від часу написання тієї статті в українців суттєво утвердилося відчуття самоідентифікації і самоусвідомлення. У цьому велику націєтворчу функцію виконав Майдан, де запровадив один із найактуальніших українських міфів, архетип боротьби Добра зі Злом.

Тому кожен день існування української держави допомагає українському суспільству знаходити точки дотику. Інша річ, що це відбувається не завдяки, а всупереч. На телебаченні замість утвердження позитивних речей звичною практикою стала жовта традиція скандалів і негативів. Влада постійно дає антиприклад суспільству.

Те, що чинить режим, знищує моменти єдності, які в українському суспільстві зростають і виростають поза владою. Але переконаний, що загалом процес українського націєтворення, визрівання нових об’єднаних ідей іде в позитивному напрямку. Недарма дослідження Центру Разумкова показує, що за останнє десятиліття кількість людей, які пишуться тим, що вони українці, суттєво збільшилася.

— Студентка Національного університету “Києво-Могилянська академія” Дарина Степаненко під час Саміту міністрів освіти СНД у клубі Кабміну вдарила квітами міністра. Як прокоментуєте?

— Вчинок Дарини був адекватним, і в цьому її підтримали не лише студенти, а й мільйони українців. Вона публічно висловила протест проти політики Табачника, жестом сказала те, що міністр не хотів почути, ігноруючи вимоги студентських акцій протесту.

Дивно, що на “Шустер LIVE” лідери Партії регіонів говорили, що ляпас букетом — це екстремізм. Ці нелюди в сесійному залі Верховної Ради били по головах старших людей!

— Андрію Володимировичу, які лідери потрібні Україні?

— У суспільства є сформоване уявлення про те, яким має бути ідеальний лідер. І коли хтось потрапляє у це архетипне уявлення, усе навколо нього починає концентруватися.

Кожен історичний етап вимагає свого типу лідера: є періоди, коли держава потребує дієвої, активної, навіть експансивної політики, а є період, коли потребує закріплення і засвоєння.

Україні зараз потрібен активний лідер, бо треба крок за кроком відстоювати рубежі, а це вимагає великої енергетики і мобільності. Україні потрібен лідер з характером князя Святослава, який міг би в непростий час утверджувати і утримувати в єдності й безпеці простір нашої держави.

Спілкувалася Наталія АНТОНЮК

Микола ТАБОРИТ
Фото автора

ПРОСВІТЯНИ ЗУСТРІЛИСЬ ІЗ КОМІСАРОМ ОБСЄ

Учасники зустрічі: Олександр Пономарів, Лариса Масенко, Кнут Воллебек, Володимир Василенко, Тарас Марусик

Зустріч просвітян із верховним комісаром у справах національних меншин Кнудом Воллебеком була спробою коротко поінформувати Європу про справжній стан державної мови і мов національних меншин, зокрема російської. До того ж нещодавно українська громадськість знову була ошелешена новим антиконституційним мовним законопроектом “Про засади державної мовної політики”, авторами якого виступили депутати-регіонали Колесніченко-Ківалов.

Як кажуть французи, усе пізнається у порівнянні. Тому **Олександр Пономарів, заступник голови Товариства “Просвіта”,** у спільній розмові одразу вдався до порівняння. “Як відомо, — зазначив він, — чехи на якомусь історичному відтинку втратили свою державність. Сотні років вони були залежними від німців і їхньої культури. Навіть у Празі, споконвічно слов’янському місті, не було чути чеської мови. Але чехи відродили свою рідну мову, бо там ніхто не виступав з такими проектами, як наша п’ята колона. Потім треба пам’ятати, що Україна постколоніальна країна і мови національних меншин теж не в однаковому стані. Безперечно, треба подбати й про мови інших меншин, але насамперед захистити права українців. Щодо російської, то їй ніхто і ніщо у нас не загрожує”.

“Сьогодні, — сказав **Володимир Василенко, доктор юридичних наук,** — якщо говорити про мовний ландшафт України, то він дуже складний і неоднозначний. Його характерною особливістю є те, що українська мова формально має статус державної, згідно з законодавчими положеннями Конституції. Вона мусить використовуватись у всіх сферах публічного життя на всій території України. На практиці ж цього досі не відбулося. Чинючими органами до влади на місцях, просто не бажають послугоуватися українською. Тому, щоб звільнити себе від знання і використання української мови, вони вимагають російський статусу другої державної. Причому лукаво посилаються на те, що її впровадження забезпечить дотримання прав російськомовної меншини. Та статистика свідчить, що для таких тверджень немає жодних підстав. Права росіян чи осіб, які розмовляють російською, у нас і були, і є необмеженими. А статус української мови як державної не порушує прав пересічного громадянина. Вони мають право на мовне самовизначення.

По-друге, у нас є категорія людей, які активно працюють на користь іншої держави. П’ята колона Москви в Україні — не вигадка! Вона прекрасно розуміє, що запровадження російської як державної означає смерть для української мови — основи етнічної ідентичності. Решту з нашою державністю довершити незрима, але жажлива за своєю сутністю ідеологічна, мас-медійна і культурна агресія. Отож ці люди роблять свою руйнівну справу на замовлення сусідньої держави”.

І законопроект Колесніченка-Ківалова тому підтвердження. Новий-старий законопроект — калька із законопроекту, який уже розглядали і розкритикували і ОБСЄ, і Венеціанська комісія, не кажучи вже про наукові установи в Україні. Облудність авторів очевидна: прикрити свої деструктивні наміри Європейською хартією регіональних або міноритарних мов, яка жодним чином не стосується “великого і могучого”. У законопроекті Колесніченка-Ківалова, власне, регіональна мова є заміною офіційної. Це спричинить ланцюгову реакцію руйнування нашої ідентичності на всій території України. І як результат — втрата державності.

Маючи достатньо цікавої й змістовної інформації з життя української діаспори в Російській Федерації, голова Української все-

світньої координаційної ради **Михайло Рапушний** навів конкретні приклади. У Росії немає жодної української школи, відсутня преса, радіо, телебачення, зазнає переслідувань українська церква. Де-не-де на Кубані українська мова вивчається як кубанське наріччя! Наша меншина позбавлена всього. Якщо порівнювати те, що має російська нацменшина в Україні, з тим, що українська в Росії, то політика Москви не витримує жодної критики.

Лариса Масенко, доктор філологічних наук з Києво-Могилянської академії, нагадала, що, по суті, у державі триває російсько-советська асиміляція українців. Різниця лиш у тому, що тепер для цього намагаються пристосовувати навіть Хартію. І коли Колесніченко говорить про якісь демократичні позиції їхнього законопроекту, і що, мовляв, вони врахували зауваження Венеціанської комісії, то це вже не просто блюзнірство. Це підтверджує й ситуація на місцях: в Одесі, де переважно проживають українці, міський голова Олексій Костусев заборонив подавати йому документи українською мовою. Співавтор законопроекту, сумновідомий “головний юрист” Ківалов з цього приводу ні пари з вуст.

Кнут Воллебек, верховний комісар ОБСЄ у справах національних меншин, був небагатослівним і як дипломат обережним у висловах. Він запевнив присутніх, що комісія ще два роки тому вивчала ситуацію і в Україні, і в Росії. Результати досі неопубліковані, але рекомендації розроблено для обох урядів.

“Я розумію ваше занепокоєння, — сказав він. — Ми не забули про українську мову. І та оцінка, яку зробили щодо попереднього законопроекту, це підтверджує. Уперше в історії Верховний комісар зробив рекомендації, заяву, попереджаючи про те, що відбувається в Україні з державною мовою. Але не я повинен вирішувати, яка мова має бути в країні, на це є влада. Ми дуже хотіли б, щоб був збалансований підхід до мови, наша позиція — підсилувати, розвивати державну мову. Але треба підтримувати й мови національних меншин, згідно з їхніми бажаннями і потребами. Згодні, що всі вони мусять знати державну мову, бо саме через знання державної мови громадяни можуть брати активну участь у публічному житті країни і бути повноправними членами суспільства”.

Комісар повідомив, що зустрівся з Колесніченком. Той передав в англійському перекладі законопроект і нібито його відправлено до Венеціанської комісії. Отже, його вивчатимуть. ОБСЄ направить висновки, свої оцінки, коментарі до нього. Зроблено це буде до кінця листопада. Верховний комісар запевнив, що Європа поставиться з усією серйозністю до подання українців: обов’язково буде дано правову оцінку і корисні рекомендації.

Насамкінець **Микола Нестерчук, відповідальний секретар Товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка,** передав гостю добірку статистично-довідкових матеріалів щодо стану української мови, освіти, ЗМІ в Україні, що їх підготували в кожній обласній організації товариства (крім Одеської).

Тарас Марусик, голова Координаційної ради з питань захисту української мови при Київській міській організації товариства “Меморіал” ім. В. Стуса, вручив пану Воллебеку висновок щодо законопроекту народних депутатів України Ківалова й Колесніченка. Цей документ, з детальною юридично-правовою оцінкою, підписали двадцять чотири представники громадських організацій, зокрема й голова ВУТ “Просвіта” імені Т. Шевченка **Павло Мовчан.** Також гостю передали дві книги, в яких описано спроби українців захистити свої права на рідну мову в судах.

Іван ЮЩУК, професор, член Центрального правління ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка, голова Київського міського об’єднання ВУТ “Просвіта”

Останнім часом в Україні на державному рівні ведеться інтенсивне цілеспрямоване закріплення наслідків 300-річного панування російської колоніальної адміністрації в Україні, мета діяльності якої в гуманітарному плані полягала в тому, щоб відкинути українську націю на задвірки історії, а українцям прищепити комплекс національної неповноцінності. Ці намагання тепер проявляються в багатьох напрямках.

1. Повністю ігноруються:

а) стаття 10 Конституції України, частина перша: “Державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України”; в урядових кабінетах, в державних установах панує переважно російська мова;

б) стаття 11 Конституції України: “Держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх корінних народів і національних меншин України” (корінними в Україні є лише два народи: український і кримськотатарський); для реалізації цього положення держава нічого не робить;

в) офіційне тлумачення статті 10 Конституційним Судом України № 10-рп/99 від 14 грудня 1999 року: “Конституцією України статус державної мови надано українській мові (частина перша статті 10). Це повністю відповідає державотворчій ролі української нації, яка історично проживає на території України,

КОЛОНІАЛЬНА ПОЛІТИКА ТРИВАЄ?

становить абсолютну більшість її населення і дала офіційну назву державі”. “Українська мова як державна є обов’язковим засобом спілкування на всій території країни при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування (мова актів, роботи, діловодства, документації тощо), а також в інших сферах суспільного життя, які визначаються законом (частина п’ята статті 10 Конституції України)”; ці приписи на практиці не дотримуються;

г) Декларація про державний суверенітет України, прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 року, у якій проголошувалося: “Українська РСР забезпечує національно-культурне відродження українського народу, його історичної свідомості і традицій, національно-етнографічних особливостей, функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя”; у цьому плані теперішня влада нічого не робить, а, навпаки, докладає зусиль, щоб зберегти й законсервувати мовну ситуацію колоніальних часів.

2. Фальсифікується суть Європейської хартії регіональних мов і мов меншин, починаючи від перекладу самої її назви (правильний переклад за її суттю: *Європейська хартія місцевих або малопоширених мов*) і кінчаючи її призначенням захистити місцеві або малопоширені мови, яким загрожує зникнення, а не мову колишніх колонізаторів і колоністів, насильно накинута українському народові, якою є російська мова в Україні і яку теперішня адміністрація прагне зробити de facto другою державною з тим, щоб до решти усунути українську мову із суспільного життя.

3. Захист мов національних меншин по-

стійно трактується як утвердження в Україні лише мови російської національної меншини, а не захист мов усіх національних меншин, зокрема кримськотатарської, грецької, польської, іврит, гагаузької і т. ін.

4. Школи і класи з українською мовою навчання, дитячі дошкільні заклади з українською мовою виховання останнім часом стали переводити на російську мову навчання й виховання непропорційно до кількості осіб російської національної меншини. Причому в школах з російською мовою навчання викладання всіх предметів, за винятком хіба що української мови й літератури, всупереч Гаазьким рекомендаціям щодо прав національних меншин на освіту проводиться виключно мовою російської національної меншини.

5. Навчання у вищих навчальних закладах ще й досі ведеться переважно російською мовою, незважаючи на те, що “Державною програмою розвитку української мови та інших національних мов в Українській РСР на період до 2000 року”, прийнятою Радою Міністрів Української РСР 12 лютого 1991 року і ніким не відміненої, як остаточний термін повного переходу на державну мову викладання у вищих навчальних закладах України було визначено кінець минулого століття.

6. Скорочується кількість годин на вивчення державної мови в початкових класах, у середніх та вищих навчальних закладах, а кількість годин на вивчення державної мови в школах з російською мовою навчання взагалі не забезпечує належного оволодіння нею, і батьки змушені наймати репетиторів для вдосконалення знання їхніми дітьми державної мови. По всій Україні немає жод-

них державних курсів (безплатних чи навіть платних) з вивчення державної мови для тих, хто не знає, але кому потрібно з тих чи інших причин знати її.

7. Скасовано обов’язкове звукове дублювання іноземних фільмів державною мовою. Виробництво українських кінофільмів держава фінансово не підтримує. Телебачення як найбільш ефективний засіб впливу на громадян, особливо на дітей, функціонує переважно недержавною мовою.

8. Катастрофічно зменшується в Україні питома вага друкованих засобів масової інформації українською мовою порівняно з російською. “Річний наклад журналів та інших періодичних видань українською мовою 2004 р. становив 28 % від загальної кількості, тоді як ще 1995 р. дорівнював 70 % (для російськомовних видань ці цифри зростають — з 18 % до 64 %). Питома вага річного накладу газет, що видаються українською мовою, за 10 років скоротилася з 50 % 1995 р. до 32 %. Натомість російськомовні газети в загальному накладі зросли із 45 % до 59 %.

9. Уряд відмовив не тільки у фінансовій (якої, власне, й не було, цей захід фінансують меценати), а й в адміністративній підтримці проведення 2011 року XI Міжнародного конкурсу знавців української мови ім. Петра Яцика, який до того мав урядову підтримку.

10. Досі, на 21-му році існування незалежної України, Верховна Рада України не ухвалила закону про державну мову та про функціонування мов національних меншин в Україні, який би відповідав Конституції України, незважаючи на те, що статтями 10 і 92 Конституції України існування такого закону передбачено.

5 жовтня 2011 року Луганщину відвідав Надзвичайний і Повноважний Посол Канади в Україні пан Даніель Карон. Мета приїзду високого гостя — участь у Другому луганському міжнародному інвестиційному форумі. Посол узяв участь і в низці інших заходів, зокрема відвідав Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, адже саме тут ще з 22 січня 1993 року постійно діє просвітня Українсько-канадський центр “Відродження”; тут читають навчальні курси “Історія української діаспори” та “Канадознавство”. В Українсько-канадському центрі вже неодноразово виступали послы Канади Франсуа Матіс, Ендрю Робінсон, депутат федерального парламенту Борис Вжесневський та інші високопосадовці. Тож не випадково саме в цьому традиційному просвітнянському приміщенні відбулася зустріч за океанського гостя зі студентами, викладацьким складом луганських вишів і патріотичною громадськістю Луганська. Ведучий — проректор з науково-педагогічної роботи ЛНУ, просвітнянин Олександр Бабічев.

Даніель Карон розповів про свою Батьківщину, її історію, давні традиції канадсько-української співпраці. Нагадав, що 7 вересня виповнилося 120 років від часу прибуття до Канади перших українських переселенців; зауважив, що Канада першою з країн Західної пів-

КАНАДСЬКИЙ ГІСТЬ У ЛУГАНЦІВ

кулі визнала 1991 року незалежність новітньої Української держави; відзначив, що українська діаспора в Канаді налічує понад мільйон двісті тисяч осіб (зокрема й вихідців із Луганщини), які беруть активну участь у становленні канадської політичної нації й розбудові Канадської держави, за що вона їм вдячна.

Спілкування відбувалося у форматі діалогу, що переходив у справжню дискусію. Даніель Карон відзначив, що запитання не були підготовлені заздалегідь; отже, в

Шевченківському університеті (на відміну від інших луганських вишів, які також відвідав) панує справжня демократія. В цій думці посла ще більше утвердив плакат “Геть міністра Табачника!” перед входом до Українсько-канадського центру.

Питання присутніх стосувалися важливих проблем життя українського суспільства та українсько-канадських відносин. Так, голова Луганської обласної філії Асоціації дослідників голодоморів в Україні, просвітнянка Ірина Магрицька пере-

дала Данієлеві Карону відеодиск із фільмом про Голодомор 1932—1933 років на Луганщині та висловила побажання, щоб амбасадори інших країн, що працюють в Україні, спілкувалися з українцями їхньою державною мовою. Шанований гість зауважив, що Канада першою визнала український Голодомор як геноцид, і саме на канадській землі постав перший у світі пам’ятник українцям-жертвам організованого більшовиками штучного голоду.

Просвітнянин Валентин Корсу-

нов підняв болючу для багатьох країн сучасного світу тему глобалізму як негативної тенденції, що перешкоджає збереженню національної ідентичності. Посол відповів, що ця проблема важлива й актуальна і для Канади. Зауважив, що є низка проблем (зокрема, становлення демократії, прав людини, захисту довкілля тощо), для розв’язання яких усі держави мають об’єднати зусилля. Також Даніель Карон підкреслив, що українці чи не найкраще в Європі зберегли питомі національні риси. До цього прагнуть і канадці. Тому і українському, й канадському народам потрібно зробити все можливе, щоб вони розвивалися й не канули в Лету в умовах глобалізації та знедуховлення, що набувають небаченого розмаху сьогодні.

Підсумком зустрічі луганського активу з послом дружньої Канади стала домовленість, що відініні представники канадського посольства систематично відвідуватимуть Луганськ і обговорюватимуть із громадськістю східноукраїнського краю актуальні проблеми. Відвідини нашого краю канадськими дипломатами сприятимуть розвиткові громадянського суспільства на теренах Луганщини, і провідна роль у цьому процесі належатиме “Просвіті”.

Прес-центр Луганського обласного об’єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка

У ДНЗ № 21 “Ластівка” міста Хмельницького відбувся семінар-практикум для методистів дошкільних навчальних закладів “Впровад-

ДЖЕРЕЛО ДУХОВНОСТІ

ження в освітній процес навчальної програми “Духовно-моральне виховання дошкільників”.

Її апробація в нашому обласному центрі — спільний проект Національного університету “Острозька академія”, Хмельницького міського товариства “Просвіта”, Управління освіти Хмельницької міської ради.

Із головними за-садами програми, її реалізації вже протягом року, гарними результатами ознайомила учасників семінару вихователь-методист ДНЗ № 21 “Ластівка” Наталя Слободян.

Про духовно-моральне виховання в сучасній сім’ї розповіла вихователька Лілія Дмитрина.

Заступник начальника міського управління освіти Галина Ваховська, методист Тетяна Марчук, завідувач ДНЗ № 21 Ніна Ландар наголосили на потребі використання цієї програми кожним дитсадком, адже вона — джерело духовності для дітей і батьків.

У семінарі взяла участь голова Хмельницького міського товариства “Просвіта” Зоя Діденко, яка подарувала дитячим навчальним закладам №№ 1, 21, 23, що вже працюють за цією програмою, християнські читанки “Дорога додому”.

Учасників семінару привітали вихованці “Ластівки” композицією “Хай Боже сонце зіграє в дорослих, і малих”.

Прес-центр “Просвіти”

«ПІД ПОКРОВОЮ БОГОРОДИЦІ»

Саме таку назву має фотовиставка, розгорнута в Народному Домі “Просвіти” з нагоди 20-річчя його відкриття в місті Хмельницькому.

Відвідувачі відомого в Україні та за її межами Дому з великою цікавістю вдивляються в обличчя тих, хто допоміг Товариству “Просвіта” словом, ділом, підтримав фінансово, подарував свої мистецькі колекції.

Численні фото виставки свідчать про активну діяльність Хмельницьких просвітнян, співпрацю з освітніми закладами, відвідання Народного Дому відомими українцями.

Наш кор.

НА ЛЬВІВЩИНІ ВІДКРИТО ЩЕ ОДИН ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ

Зоряна ДОРОШ,
ініціатор створення музею, член Ради музею

Нещодавно у селі Добростани, що на Яворівщині, відбулося урочисте відкриття історико-краєзнавчого музею. Його експозиція надзвичайно цікава, адже розповідає про відомих людей, пов’язаних

із цим населеним пунктом. Це родина Пачовських, слава своїм патріотичним духом і вірним служінням українській ідеї. Тут, у селі, 20 вересня 1861 року в сім’ї священика Івана Пачовського народився син Михайло, згодом відомий викладач, науковець, письменник, етнограф, самодіяльний композитор, незмінний член керів-

ництва “Просвіти”, активний громадський діяч.

Внук Івана Пачовського, а племінник Михайла — Василь Миколайович Пачовський — відомий історик, поет, драматург, педагог, громадський діяч, один із засновників поетичного об’єднання “Молода Муза”, гідно продовжив справу свого дядька у вихованні підростаючого покоління.

Урочисте відкриття музею було приурочене до 150-ї річниці з дня народження Михайла Пачовського. Однак свою роботу музей розпочав ще два місяці тому з виставки праць Володимира Шаяна, відомого професора, санскритолога, громадського діяча, дослідника “Велесової книги”, який також має стосунок до цього села. Володимир Шаян народився у Львові, та часто разом із родиною приїжджав на канікули до родичів своєї матері Єви Дмитрик. Це шанована в селі родина, яка давно пустила в нього свої корені, адже є цілий куток, який так і називається — Дмитрики. Філософ у творах не-

одноразово з великою теплотою згадував своє перебування у мальовничому селі матеріної родини.

На урочистості відкриття музею були запрошені родичі Михайла Пачовського та Володимира Шаяна, керівники району, преса. Під час святкового концерту, який розпочав народний хор добростан-

ського Народного дому “Славія”, звучали вірші Василя Пачовського та Володимира Шаяна. Представник родини Пачовських Зеновій Федоришин розповів про свою славу родину, багату на цікаві і відданих українській ідеї особистості. Завершилися урочистості великою в’язанкою українських народних та повстанських пісень, виконаних хором “Повстанець” під керівництвом племінника Володимира Шаяна Володимира Дмитрика. Свято вдалося!

Музей потрапив у надійні, турботливі руки вчительки історії добростанівської школи Галини Заблоцької і з нетерпінням чекає на відвідувачів! Та робота над музеєм на цьому не завершується. Ще багато білих плям у нашій історії, ще багато славних синів і дочок нашого краю чекають, коли нащадки гідно вшанують пам’ять про них на сторінках газет, журналів, в експозиціях музеїв, і добростанівського також.

ПРО КІНО, І НЕ ТІЛЬКИ...

Валентина СИДОРУК,
голова Іллічівської “Просвіти”,
лауреат Міжнародної премії
ім. Валентина Михайлюка

Майбутнє України вирішуватиметься в сфері культури.

Іван Дзюба

Почула з вуст Президента про наміри влади реформувати культуру. Спостерігаючи “реформи” в галузі освіти, медицини, економіки, сільського господарства, перекрестилася й сказала словами своєї бабуні (Царство їй Небесне): “Господи, спаси, сохрани й одведи!” Та що я кажу: пані Герман добре знає, як цю культуру “окультурити” — знищити творчі спілки, бо вони діяли в радянські часи, а натомість створити нові (мабуть, осередки біло-блакитної партії).

Не треба забувати, що над питанням вихолощення українського в нашій культурі працює ціла армія. То вони підняли на сміх людей Сердючка, то пустили “гуляти” слово “шароварщина” з негативним відтінком, то вводять Геллоуен у книгу “Свята моєї Батьківщини”, то нахабно фальсифікують результати народного голосування в телепроекті “Великі українці”, то врешті-решт зневажливо відкидають сувеніри на Євро—2012 — Спритника й Гарнюнок.

Кого цікавить, що наше співуче село сьогодні мовчить? Роботи немає, клуб зачинено, у бібліотеках — заплена “Історія ВКП(б)”. А самогон — поруч...

Не потребує доказів той факт, що суспільне життя віддзеркалюється саме в масовій інформації. Людина сприймає процеси і події, які відбуваються в державі та суспільстві, крізь призму ЗМІ й відчуває могутній вплив преси, телебачення, радіо, книговидавничої діяльності. Не випадково ЗМІ вважають четвертою владою після законодавчої, виконавчої, судової. Саме вони формують громадську думку, створюють політико-правове тло і увявлення про доступне й заборонене, моральне й аморальне.

Що ж читають, слухають і дивляться наші громадяни? Як ЗМІ формують громадянську позицію українців?

Маємо 0,5 % українськомовних газет, одну книжку на кожного українця. Важко знайти книгу для підлітка. На телебаченні немає передач про мову, поради батькам у вихованні дітей, розмови письменників, пропаганда української пісні. Що ж залишилося? Телебачення перетворилося на суцільне ток-шоу. Набили оскому цинічні політики, гламурне світське життя, хизування розкошами перед мільйонами обкрадених “борцями” з корупцією громадян України, розпуста, непомірні апетити “зірок”, далеких від моральних чеснот.

Один такий “зірковий” і нахабний, сам такий-сякий співак, якимось чином потрапив у журі шоу з добору співаків.

У Дніпропетровську проходить кастинг. Виконавець тільки вивів: “Рідна мати моя”, як наш “зірковий” раптом аж захлинувся від зневажливого сміху. Аякже, треба ж російською чи англійською співати!

Де серед цих “героїв” взірці для наслідування? Де ті моральні засади, якими жив наш народ століттями? Поняття гідності, честі, благородства, порядності повинні пояснювати дітям не тільки батьки і вчителі. Є сьогодні люди, які своїм чесним життям і духовністю зберігають основи моральності. Та про них не говорять на українському телебаченні. Натомість вбивають нам у мізки, який ми нікчемний народ, бо ж усюди вбивства, пограбування, гвалтування — аж зашкалює. Давно відома народна мудрість: “Скажи на людину десять разів “свиня” — вона й сама повірить у це”.

Та найбільше мене хвилює драма українського кінематографа. Кіно — важлива частина культури, яка виховує патріотів, дає наснагу всім: від малят до людей похилого віку. У 1990-х роках ще пам’ятаю якісь потуги щодо збереження кінематографа: цю тему обговорювали українські режисери, актори, питання слухали на засіданні Верховної Ради. Та вже кілька років і не говорять на цю тему. 9 вересня —

День українського кіно. Цього року чекала, як відгукнуться ЗМІ. Тихо. Навіть у новинах не згадали! Тільки в “Україні молодій” за 8 вересня оглядач відділу культури Л. Олтаржевська радіє, що багато сміялася на прем’єрі фільму “Вагітний”. Сумно, панове...

А тим часом наше сьогодні кипить, вирує кінофестивалями, показами, тижнями італійського, французького, німецького кіно. Російське вже прописалося у нас. І яка цьому ціна, коли українських фільмів нема? Дивлюсь і думаю: а якби ті гроші, завзяття й енергію — та на розвиток українського кінопрокату! Ми ж не бачили навіть фільмів, створених на високому рівні: “Украдене щастя”, “Подорожні”, “Щастя моє”, “Рідня”, “Відкрита ніч”, “Собачий вальс”, “Молитва за гетьмана Мазепу” (за те скільки бруду вилили на Ю. Ілленка!). Та й “Мамай” показували в Одесі єдиний раз! На презентації були присутні знімальна група, Кіра Муратова. Директор к/т “Одеса” так бідкався й вибачався перед публікою (зала була переповнена!), що після італійських і французьких фільмів раптом показують український!

От до чого ми дожилися в Україні!

У нашому кінематографі з’явилася плеяда молодих талановитих режисерів: Ігор Стрембицький, Сергій Лозниця, Тарас Томенко, Мирослав Слабошпицький, Марина Врода, Тарас Ткаченко, які намагаються створити фактично без підтримки держави і навіть умудряються одержувати нагороди в Каннах та на Берліналі! Чим не герої нашої епохи?

Насамкінець для роздумів процитую доктора фізико-математичних наук, професора, завідувача кафедри вищої математики Одеської державної академії холоду Валерія Швеця: “Найважливіший за ефективністю важіль, який мають Сполучені Штати Америки для впливу на світову громадськість, — це Голлівуд. І лише на другому місці — декілька потужних інформаційних агентств, які фактично керують світовими інформаційними потоками. Якщо власного потужного інформаційного поля нема, то держава в небезпеці. Наша держава, на моє глибоке переконання, у великій небезпеці”.

БЕЗ ПРОГРАМИ, ПРИ РЕКЛАМІ І В ДИМУ

Петро АНТОНЕНКО

Виповнилося 5 років із дня набуття в Україні чинності Рамкової Конвенції Всесвітньої організації охорони здоров’я, що стосується боротьби з тютюнопалінням. Про підсумки п’ятиріччя поінформували журналістів на прес-конференції в УНІАН керівник бюро ВООЗ в Україні Ігор Поканевич та відомий медик, науковець, экс-міністр охорони здоров’я, академік Микола Поліщук. Він — автор першого антитютюнового закону, ухваленого парламентом 2005 р., нині очолює Коаліцію “За вільну від тютюнового диму Україну”. Оприлюднені підсумки доволі оптимістичні на тлі тієї невеселої картини, яка була.

Нині модно складати рейтинги держав. І прикро бачити, коли Україна в рейтингах позитивних явищ, таких, як розвиток економіки, соціальної сфери тощо посідає 150-те чи й ще нижче місце. Натомість у рейтингах негативів, гострих соціальних проблем ми серед перших. Так-от, ще 2005 року Україна була на малопочесному 4 місці у світі за поширенням тютюнопаління. Це офіційні дані ВООЗ, суголосні з нашою державною статистикою. Тоді палили 62 % чоловіків і 17 % жінок. За всіма канонами медичної статистики ми входили до лідерів глобальної тютюнової епідемії, а саме таким жорстким визначенням назвала це явище ВООЗ.

Тож трохи порадіймо свіжим даним, наведеним у Третньому звіті ВООЗ щодо глобальної епідемії тютюнопаління: Україна перемістилася з 4 на 29 місце. Знизилася й статистика паління: у чоловіків вона становить 45 %, у жінок 9%. Так що результат підключення України до Рамкової конвенції очевидний. Тож коротко про цей документ.

Рамкова конвенція ВООЗ, перший документ глобального масштабу в царині охорони здоров’я, була ухвалена в Женеві 21 травня 2003 року. Українська держава ратифікувала конвенцію 15 березня 2006 року і 5 вересня того ж року вона набула у нас чинності. Сьогодні конвенцію ратифікували вже 174 країни світу, серед яких найбільші за населенням держави Китай та Індія, а також Німеччина, Великобританія, Франція.

Ось основні заходи на виконання конвенції, які успішно здійснили в Україні і які сприяли зменшенню тютюнопаління. Це підвищення податків на тютюнові вироби, заборона їхньої реклами на зовнішніх носіях, поступове звільнення громадських місць від тютюнового диму, запровадження застережливих написів на упаковках тютюнових виробів. Це справді реальні кроки і вони досить ефективні.

Та не варто самозаспокоюватися, ситуація не найкраща. Перехід з 4 на 29 місце, звичайно ж, є поступом, але пригадаймо, що на планеті понад 200 держав, і ми поки що, на жаль, у першій тридцятці. Адже чимало положень конвенції в державі досі не виконано. Стаття 13 документа вимагає від держав-підписантів, щоб протягом п’яти років дії у них Конвенції було повністю заборонено рекламу тютюнових виробів, а також стимулювання їхнього продажу і т. зв. спонсорство від випуску цієї продукції. Час виконати цю вимогу. І нарешті наш парламент ухвалив законопроект 5164 про заборону реклами тютюнових виробів. Щоправда, закон набере чинності лише через півроку.

Конвенція у статті 5 зобов’язує держав-підписантів запровадити національні програми боротьби з палінням. Адже тут мають бути поєднані зусилля правників, медиків, економістів, церкви, урядового та громадського сектора. Така програма була ухвалена постановою попереднього Кабінету Міністрів від 3 вересня 2009 року та була розрахована до 2012 року. Але чомусь постановою Кабміну від 22 червня цього року програму було скасовано. Невже тільки тому, що її ухвалював попередній уряд? Але чи варто політизувати, коли йдеться про серйозну суспільну проблему? Тож зараз представники громадськості звернулися до уряду і просять відновити дію згаданої програми.

ДІТИ ВОДИ В СОКОЛИНИХ ГОРАХ

Максим ОНИЩЕНКО,
студент Ніжинського держуніверситету ім. Миколи Гоголя

Священик отець Валентин Гордійчук у мальовничій місцевості на Рівненщині зібрав молодих православних християн. Відпочити у таборі-рафтингу зголосилися шанувальники водного туризму, які вже здолали багато водних рубежів, і початківці, що вирішили спробувати свої сили. Серед таких був і автор цих рядків.

Страшнувало вперше вмощуватися в катамарані й байдарці, але спільна молитва і Божа поміч, дружня підтримка і порада інструкторів швидко навчили нас веслувати злагожено, разом облаштовувати побут у таборі. Аби в природних умовах усім було комфортно, кожен із двадцяти таборян виконував свій послух: заготовляв дрова, носив воду, підтримував вогнище, чергував на кухні. Ми приїхали з різних міст України: Петро Ушкалов із Києва, Діна Майорова з Сум, я з Ніжина, але нас здружила віра в Бога, бажання допомогти один одному.

Найцікавіше було біля вечірньої ватри, під час духовних розмов отця Володимира Тимкіна, якого я запам’ятав на з’їзді української православної молоді в Києві. А ще передавали по колу запалену свічку і щиро говорили про труд-

нощі на шляху до Бога, радилися, як долати спокуси, вчилися дякувати Богу і ближньому.

Добрі стосунки, краса природи переконували в гармонійності створеного Богом світу. Його спотворює наша нерозумна поведінка, намагання вивищитися над іншими людьми.

Оцей тихий рай — благодать Божу — намагаюся не розгубити в собі, аби вповненіше почуватися у щоденних турботах.

Православні таборяни на березі Збруча

ЗА ПОКЛИКОМ СЕРЦЯ

У селі Затурці, що на Волині, гостинно розчинив двері відвідувачам Затурцівський меморіальний музей В'ячеслава ЛІПИНСЬКОГО (1882–1931) — видатного історика, оригінального філософа, політолога, державного діяча України першої третини бурхливого ХХ сторіччя.

Наталія ГАТАЛЬСЬКА,
провідний науковий співробітник Затурцівського меморіального музею В'ячеслава Липинського

На стіні будинку з'явилася мармурова меморіальна дошка з барельєфом В'ячеслава Липинського і написом: “У цій садибі пройшли дитячі та юнацькі роки видатного історика, політолога, українського державного діяча В'ячеслава Липинського” (скульптор — Ірина Дацюк). Ліворуч від входу — охоронна дошка: “Садиба родини Липинських. Пам'ятка історії національного значення”. Цей статус мальовничому куточку старовинного українського села, з якого бере початок річка Турія, присвоєно ще 2001 року, але

Клару, дядька Адама Рокицького, брата Станіслава — відомого вченого, агронома-селекціонера та його нащадків, видатних представників української і польської науки, письменників, громадсько-політичних і державних діячів початку ХХ століття. Тут також змальовано історико-етнографічне тло Затурець — рідного В'ячеславу Липинському села, земля якого пригорнула свого великого сина і по смерті. Одна сторінка в експозиції присвячена видатній історичній особі, яка народилася в селі Затурцях, фундаторці Києво-Могилянської академії — Галішці Гулевичівні.

Повертаючись до історії, зауважимо, що в минулі роки численні звернення до наших владців щодо актуальності музею в

вати напівзруйнований дім на околиці села — дешевше звести під музей “фінський будиночок” у центрі і там розмістити вже передані родиною Липинських з Польщі експонати. Критикували, не сприймали, ігнорували, відверто зневажали й ініціаторів повернення імені Липинського на Батьківщину. Аж доки своє вагомє слово не сказали 1992 року учасники Міжнародної конференції, присвяченої В. Липинському: “Якщо в одній з кімнат цього дому стояла домовина з тілом Великого Українця — це вже аргумент на користь збереження і реставрації споруди як меморіальної” (Ярослав Пеленський, Президент Східно-європейського дослідного інституту імені В. Липинського в США).

Потім усе-таки з'явилася рішення про створення в селі Затурцях відділу обласного краєзнавчого музею, було призначено завідувача та сторожа. Робилися спроби відновити і парк — пам'ятку садово-паркового мистецтва обласного значення, а тодішній-теперішній голова Волинської облдержадміністрації Б. П. Клімчук навіть узяв участь у висаджуванні молодих дерев на горіховій алеї (людська пам'ять карбує добрі справи так само, як і несправедливі).

Місцеві краєзнавці невтомно шукали експонати, спілкувалися з родичами історика в Польщі, запрошували їх на різноманітні урочистості, пов'язані з упорядкуванням католицького цвинтаря та відновленням могили В. Липинського на ньому. У пресі та збірниках науково-практичних конференцій з'явилися численні публікації, присвячені В. Липинському та актуальним проблемам щодо ставлення громадськості й влади до його інтелектуальної спадщини й належного пошану-

вання імені видатного українського історика і державника.

І хоч як опиралася влада, крига скресла. Модним стало цитування політиками його влучних, гострих, як стріла, нещадних висловів про нас, українців, і наших недругів. (У “Слові Просвіти” друкувалася стаття В. Липинського “Другий акт”). Українські науковці почали захищати кандидатські дисертації по Липинському. Польський історик Богдан Ганцаж видав потужну книгу біографії вченого “Ми, шляхта українська...”. Побачив світ перший художній твір волинського прозаїка-романіста Івана Корсака “Діти Яфета”. Був указ Президента України В. Ющенка про відзначення 125-річчя від дня народження нашого славного земляка. Проте ювілей минув, а музейне приміщення і далі світило обдертими стінами, бо, як завжди, у бюджеті області й держави не вистачало коштів на завершення ремонтно-реставраційних робіт.

І ось маємо музей. Їдуть і їдуть до нас відвідувачі, адже у центрі села біля траси з Володимир-Волинського на Луцьк стоїть вказівник українською та англійською мовами: “Меморіальний музей В'ячеслава Липинського”. Щодня в музеї людно. Крім земляків, були вже гості з Києва, Львова, Тернополя, навіть Відня. Чекаємо з Кракова і Гданська.

Дуже добре, що музей відкрито і він почав функціонувати. Проте поспіхом виконані роботи потребують завершення: десь недолаковано, недочищено, недосушено, непідігнано вікно тощо.

відкрити музей для відвідувачів вдалося лише тепер.

Поштовхом до активної дії було вольове рішення голови Волинської обласної держадміністрації Бориса Клімчука за сприяння голови облради Войтовича, та кошти, виділені Кабміном України, за що волинські музейники вдячні керівництву області й держави.

Всього за два (!) місяці було зроблено неможливе: завершено всі довгочасні будівельні роботи багатостраждального дому на території садиби Липинських та освоєно три поверхи приміщення — перший, другий і підвальний. Сучасною технікою та великою кількістю людей напередодні відкриття впорядкували прилеглу до будинку територію, поставили добротну огорожу, висадили вічнозелені дерева і кущі, багаторічні квіти, засіяли газон. Увечері будинок освітлюють вуличні ліхтарі химерної форми, удень відвідувачів запрошують доріжки, викладені фігурною плиткою.

У музеї передбачено чотири зали стаціонарної експозиції, одна для змінних виставок, а велике просторе приміщення з виходом на відкрити терасу — конференц-зала.

В експозиції, крім біографії В'ячеслава Липинського, широко подаються відомості про інших представників цієї родини, зокрема батьків — Казимира і

Затурцях не давали бажаного результату. Спочатку аргументом проти збереження садиби і створення музейного закладу були закиди “українців”: нашо вам, мовляв, поляк, пан? (Достеменно, як у часи Української революції, коли Центральна Рада відмовилася від послуг цього “пана” і “поляка”). Потім інша причина: нерационально відновлю-

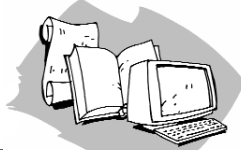
Уточнень, доповнень, а подекуди і переробки вимагають окремі вузли експозиції, майже порожня меморіальна зала. Що цей невиправданий поспіх потягне за собою шлейф малих і великих проблем — знали всі. Проте на стурбоване зауваження музейників щодо нереальності термінів створення експозиції за такої короткої час, тим більше в невідремтованому, сирому приміщенні — прозвучало категоричне: “Це політичне рішення”. А мудро було б дати можливість будівельникам завершити свої роботи, а художникам-оформлювачам — глибоко осмислити матеріал і відкрити музей напередодні 130-річчя від дня народження В. Липинського, тобто у квітні 2012 року. Та що вдієш, такі українські реалії сьогодення: музеї дедалі частіше будують не фахівці-музейники, а політики.

Хочеться вірити, що наша влада прислухається і до побажань родичів В. Липинського та краєзнавців щодо пропозиції київських науковців і скульпторів, які готові власним коштом спорудити гідний пам'ятник ученому на польському цвинтарі: на могилі — хрест, як годиться, а поруч — пам'ятник В. Липинському, який ніби “виростає” з рідної землі, а плечем підпирає арку-небо державності України. Хай би до обговорення та узгодження цього проекту долучилася волинська громадськість, художники, щоб ім'я В'ячеслава Липинського потужно зазвучало на всю державу, на весь український світ. Бо ж не може одноосібно навіть найвищий посадовець визначити, яким має бути пам'ятник і хто буде його автором.

Так само і з обласною премією імені В'ячеслава Липинського, щойно заснованою. Де можна побачити положення про неї та хто входить до складу комітету з присудження премії? Чи брала участь громадськість в обговоренні кандидата для нагородження? Адже гідних претендентів серед науковців, письменників, журналістів, організаторів щорічних міжнародних конференцій — немало. І справедливою була б відзнака не тих, що свідомо лиш тепер долучаються до імені В. Липинського, а справжніх подвижників на цій ниві.

Отож і гірчить від того, що зроблена велика і гарна справа, але, виявляється, за цим стоїть політичне замовлення.

Любімо ж Україну, як В. Липинський, — за покликом серця, а не на замовлення, — і поважаймо себе, незважаючи на можливі наслідки.

КОЗАЦЬКОМУ РОДУ НЕМА ПЕРЕВОДУ

Активісти нікопольської «Просвіти» Мстислав Зятківський, Микола Карнаух та Мирослав Жуковський біля пам'ятника Івану Сірку

Сергій ДОВГАЛЬ, голова Дніпропетровського обласного об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Т. Шевченка
Фото автора

Для просвітян Нікопольщини гордістю і славою є могила останнього кошового отамана Запорозької Січі Івана Сірка з погруддям поблизу села Капулівки. Саме тут у вересні 1989 року активісти тоді ще Товариства української мови провели першу посвяту дитячих козацьких загонів. А наступного року ТУМівці на урочистих зборах прийняли звернення до Верховної Ради та Кабінету Міністрів УРСР про створення історико-культурної заповідної території навколо могили кошового отамана.

З—5 серпня 1990 року тут вирувало небачене за масовістю всеукраїнське свято — вшанування 500-річчя українського козацтва та 310-ї річниці з дня смерті Івана Сірка. А наступного, 1991-го, біля могили кошового

отамана присягнули на вірність учасники щойно створеної міжобласної громадської організації «Військо Запорозьке Низове».

Відтоді час від часу тут відбувалися помітні події, як-от ідентифікація черепа Івана Сірка та допоховання його у могилу, упорядкування довколишньої території, створення охоронної зони і, нарешті, урочисте відкриття біля могили кошового отамана каплички та сторожової вежі.

А минулого тижня у Нікополі гучно презентували ідею, яку можна назвати майже фантастичною. Хоч озвучили її ще під час святкування 500-річчя українського козацтва — відбудувати діючу Чортомлицьку Січ. Отож до цього йшли 21 рік.

І хоч до втілення в життя ідеї потрібно пройти доволі непростий і тернистий шлях, слово, як кажуть, не горобець — минулого тижня майбутню Чортомлицьку Січ, одну з п'яти, які колись були у цих місцях, урочисто презентували, щоправда, тільки у макеті.

Наукове підґрунтя для такого сміливого проекту створив один із першопроходців просвітянського руху на Нікопольщині Мирослав Жуковський, заступник директора місцевого краєзнавчого музею. Він повідомив, що відроджена Січ буде макетом

наближена до реальної, заснованої у далекому 1652 році, — до її складу ввійдуть і курені кошового отамана та писаря, і «грецький дім», і сторожова вежа, і торговельно-ремісничне передмістя... Отож ідеться про нові робочі місця, з огляду на це в місцевому коледжі вже розробили спецкурс «Козацька економіка».

Процес відродження Чортомлицької Січі відбуватиметься під егідою Благодійного фонду «Славетна Січ», де президент — народний депутат України Леонід Кожара, серед засновників нардеп Павло Жебрівський, Герой України Дмитро Павличко, генеральний директор Виробничо-наукового центру «Трубогаль» Олександр Фельдман. Додає впевненості й те, що у презентації макета об'єкта взяли участь і представники нікопольської міської та районної влади, які навіть поділилися тим, як вирішуватимуть питання з питань — відведення необхідних хоча б 20 гектарів землі, нині приватної, згідно з державними актами.

СУСПІЛЬСТВО І МОВА: СОЦІОКУЛЬТУРНІ ВИМІРИ

Олег ТКАЧЕНКО, голова Запорізького об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка

Саме під такою назвою 14—15 жовтня 2011 року в Запоріжжі відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція, організаторами якої стали Класичний приватний університет, Запорізьке обласне об'єднання Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка, Запорізький Січовий соціально-педагогічний комплекс «Січове Духовне Братство» та Приватний науково-освітній центр «Січова академія».

Учасники конференції — вчені, викладачі, студенти вітчизняних ВНЗ, представники Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка, громадських організацій та партій із Києва, Черкас, Івано-Франківська, Запоріжжя та Запорізької області.

Перший день роботи конференції пройшов у неформальній невимушеній атмосфері — на острові Хортиця, де учасники конференції взяли участь у святкуванні Покрови та Дня українського козацтва. Щире спілкування, свіже повітря, атмосфера свята й величезна позитивна

енергетика Хортиці додала настрою та позитиву.

Другого дня, у ході пленарного засідання та роботи в секціях, обговорювався широкий спектр питань, пов'язаних із використанням, збереженням і розвитком української мови. Секція, якій найбільше уваги приділили учасники, — «Українська мова як соціокультурний феномен і визначальний чинник побудови держави», але не менш актуальними виявилися питання секцій «Українсько-російський мовний діалог: одномовність, білінгвізм чи полілінгвізм?», «Суржик: субмова змішаного типу чи засіб зросійщення українців?», «Мовна ситуація в Україні в контексті процесів глобалізації», «Українська мова в сфері релігійного життя суспільства».

Підсумком роботи стало заключне пленарне засідання, на якому прийняли резолюцію конференції, заяву та звернення, адресовані українцям і представникам центральних органів влади.

Учасники домовилися рівно за рік провести другий етап мовної конференції. Заявки на участь у ній можна надсилати вже сьогодні.

ПОКРОВА БІЛЯ КАМ'ЯНОГО ХРЕСТА

Іван ОБЕРЕМКО, Дніпропетровська обл.
Фото автора

Протягом багатьох років на свято Покрови Пресвятої Богородиці просвітяни Верхньодніпровщини приїздять до історичної пам'ятки у селі Дніпровокам'янці — старовинного кам'яного хреста, який дивом зберігся протягом майже трьох сотень років. За переказами, його поставив правнук козака Мартюка.

Тут, на високому березі Дніпра, відбулося богослужіння в пам'ять про загиблих за Україну. Перед присутніми виступили голова обласної «Просвіти» Сергій Довгаль та Вер-

хньодніпровської районної Валентина Новодон, а просвітянський вокальний гурт «Гомін», очолюваний Володимиром Прищепою, виконав свої пісні.

Село Дніпровокам'янка для просвітян знаменне й тим, що тут мешкає натхненний пропагандист історії рідного краю Василь Сідак, який удома створив унікальний музей старожитностей.

Цього ж дня, також традиційно, просвітяни завітали у село Павлівку на могилу Івана Сиротюка, який ще наприкінці 80-х років минулого століття був першопроходцем Товариства української мови, а згодом — «Просвіти» на Верхньодніпровщині. Після цього присутні спілкувалися з родиною звияця.

СЕЙФ-БІДОН ВІДКОПАЛИ ЧЕРЕЗ 63 РОКИ

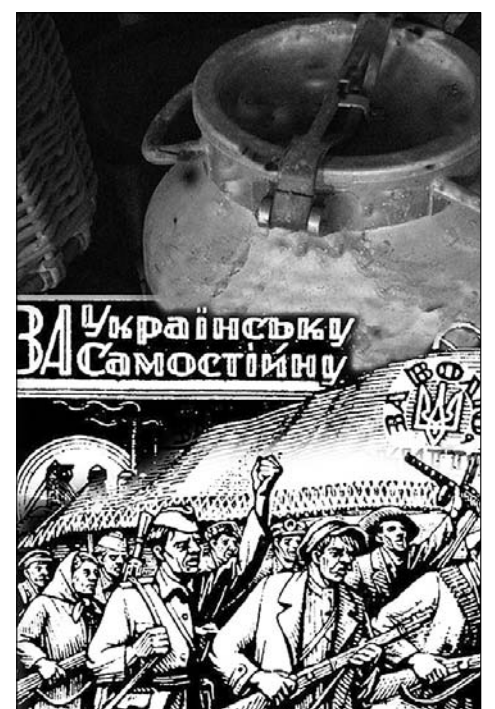
Євген ЦИМБАЛЮК, Рівненська обл.

Пошукова група українського козацтва «Волинська Січ», організувавши експедицію у Дубенський район, натрапила на цікаву і важливу втаємничену схованку, у якій — документи формувань ОУН—УПА, датовані 1947—1948 роками. Вони перебували у герметично закритому молочному бідоні. А знайшов бідон за допомогою металолукача активіст козацької організації Микола Музичук.

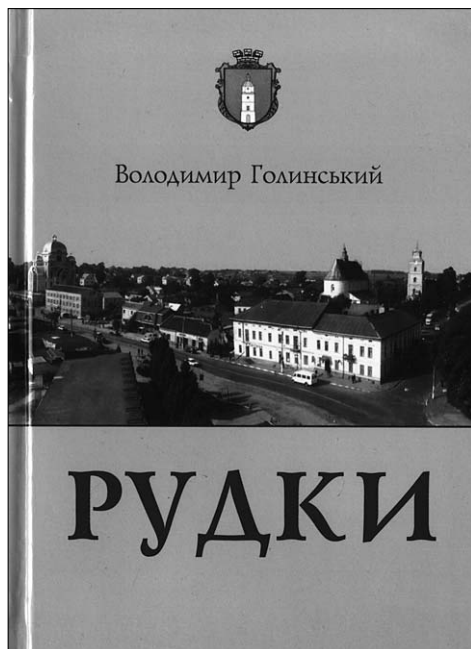
Про існування секретної схованки знали давно — від учасника визвольних змагань, який після повернення із заслання вказав приблизне місце схову. Але це місце вимірювалося майже двогектарною площею. Тож коли дійшло до реального пошуку, дослідникам довелося «прочесати» чималеньку лісову ділянку. На щастя, пошук увінчався успіхом.

Знахідка виявилася дуже цінною, адже в оцинкованому «сейфі» — майже сто документів, герметично запакованих і опломбованих сургучевою печаткою. На багатьох із них стоять грифи: «Строго довірчо», «Тільки для службового вжитку».

Знайдені матеріали передали в Інститут дослідів Волині, що діє при Рівненському краєзнавчому музеї. Наразі там тривають розшифрувально-дослідницькі роботи. Першими результатами науковці поділилися на презентації знайденої документації. За словами наукового співробітника Інституту дослідів Волині Ігоря Марчука, документальний архів зберігся в належному стані, 85 відсотків піддається прочитанню. Переважно це документи служби безпеки ОУН Кременецького надрайону. Окрім нормативних документів СБ ОУН, слідчо-оперативних звітів, інструкцій з організації агентурної мережі в районі та її

вертикальній будові, матеріалів вишкільного та пропагандистського характеру, вони також містять велику кількість фактів про репресивні заходи, терор, побори та інші численні злочини НКВС—МДБ на Кременеччині та Дубенщині. Наведено й факти діяльності псевдоповстанських груп, створених органами для компрометації визвольного руху. Загалом знайдений архів дозволить глибше зануритися в історію періоду визвольних змагань, зрозуміти роль і місце повстанських організацій у цілісній системі визвольних змагань.

описує автор факти з біографії батьківського села. На прикладі Володимира Демчика вкотре переконуємося, що найкраще історію населеного пункту може описати людина, яка там народилася, яка відчуває духовний зв'язок з минулими поколіннями, з землею, звідки походять корені її роду.

Понад 700 авторів має видана до 20-річчя Незалежності України двотомна презентаційна енциклопедія “Міста і села України. Київщина”, що входить до багатотомної серії “Міста і села України” “Українського видавничого консорціуму”. Видання містить історичні, краєзнавчі, народознавчі, статистичні відомості про всі населені пункти Київської області. Плідна п'ятирічна співпраця краєзнавців, видавців і представників місцевої влади увінчалася збіркою, у якій вперше після появи на світ “Історії міст і сіл УРСР” відтворено історію Київщини: перемоги і поразки, здобутки і гіркота втрат. Тут поступ нашого народу до свободи і незалежності, героїка епох, досягнення багатьох поколінь у сфері науки, культури, освіти, спорту. У книгах представлені кращі сини і дочки щедрої талантами Київщини: від Володимира Великого до Ліни Костенко. Видання багато ілюстроване, уперше публікуються фото та інформаційні матеріали із краєзнавчих музеїв, особистих архівів учасників проекту. Проте досконалість не має межі і в майбутньому багато нарисів з цієї книжки можна і варто доопрацювати.

На жаль, через високу вартість поліграфічних послуг видання доступне широкому колу читачів лише в електронній версії, але, без сумніву, воно є одним із найцікавіших краєзнавчих проєктів, реалізованих в останнє десятиліття на Київщині.

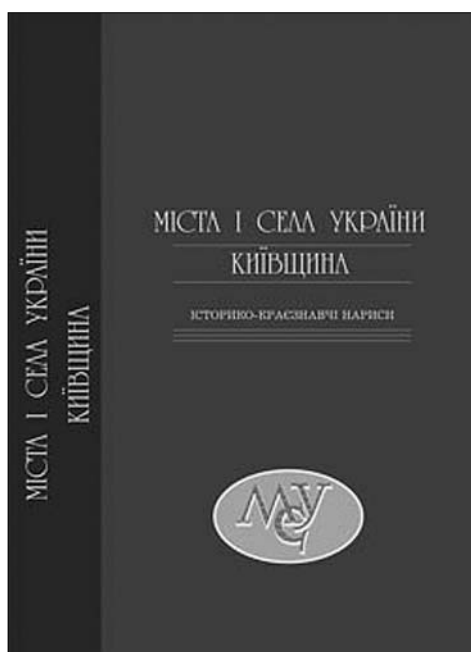
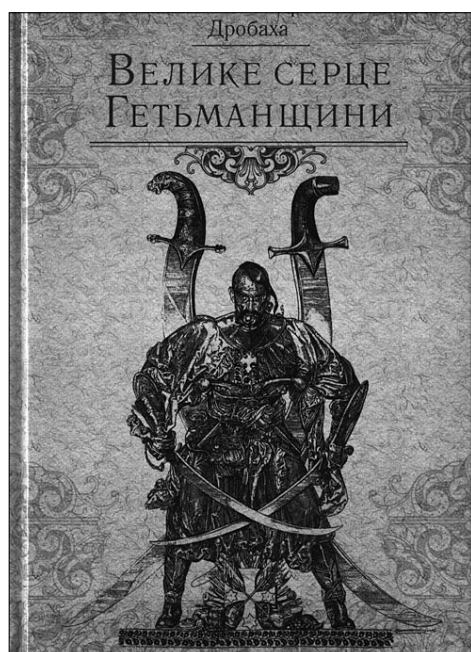
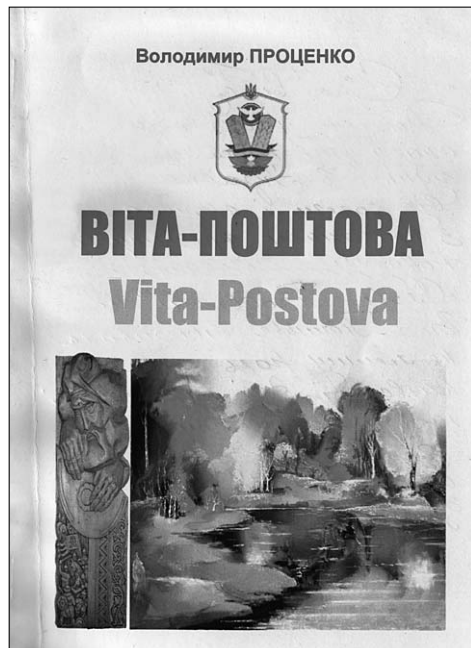
Краєзнавство буває різним. Нещодавно в “Книгарні Є” презентували літературно-краєзнавчий проєкт голови Вишгородського районного об'єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка, письменника Олександра Дробаха “Велике серце

Гетьманщини”. Перша книжка цього проєкту з однойменною назвою побачила світ 2008 року у ВЦ “Просвіта” і вже була презентована в нашому тижневику. Друга — “Царство Катерини” — побачила світ цього року у видавництві “Смолоскип”. У цих книжках, в жанрі мандрівної прози автор досліджує життя й діяльність яскравих постатей — Василя Капніста й Катерини Білокур, які передусім уболівали за долю України. Ці книжки далекі від критеріїв наукового краєзнавства і дуже різняться від тих, про які ми шойно розповіли. Але вони допомагають пересічному читачеві стати на шлях пошуковця, по-новому зрозуміти роль відомих людей в історії України, запитати у себе, а яке місце в українському родоводі належить моїй родині?

Редакція тижневіка “Слово Просвіти” продовжує вести літопис українського краєзнавства. Ми чекаємо на нові книжки, презентації, рецензії. Звісно, дуже хочеться дізнатися про появу професійно створеної краєзнавчої літератури, але навіть художньо-документальні дослідження, які стимулюють до подальших пошуків, — надзвичайно важливі.

Переконані, науковці майбутнього матимуть особливий інтерес до краєзнавчої літератури початку ХХІ століття. До джерел, форм, методів, стилю викладення матеріалу, досліджуватимуть взаємозв'язки між виданнями на певних територіях і загалом по країні, вивчатимуть, до яких зрушень у житті призвела поява кожної такої книжки.

Ми готові надати слово українським науковцям, які дадуть фахову оцінку сучасного краєзнавчого процесу в Україні, проаналізують розв'язання актуальних проблем. Незабаром відбудуться певні зміни в Національній спілці краєзнавців України. Ми й надалі висвітлюватимемо діяльність спілки, розповідатимемо про наукові конференції, пізнавальні мандрівки та інші заходи, які відбуваються в Україні. Читайте і передплачуйте “Слово Просвіти” у 2012 році, щоб бути в курсі найважливіших подій українського краєзнавчого руху.

БЕЗЦІННИЙ СКАРБ ДЛЯ МАЙБУТНІХ ДОСЛІДНИКІВ

Шановні панове з редакції газети “Слово Просвіти”!

Прочитавши у газеті розповідь Євгена Букета “На тихоплинній Сніводі” про книжку Миколи Дороша “Воронівці — моє рідне село: історія і сьогодення”, вирішив минулого тижня надіслати вам, читачам бібліотечки редакції нашої просвітянської газети, і свою недавно видрукувану працю про Рудки, що на Самбірщині Львівської області. Не супроводжував її роз'яснювальним листом, бо у передмові до книжки мета моєї праці сказана.

Таким чином усвідомлюю, що через просвітянську пресу заохочуєте до праці дослідників історії наших містечок та сіл.

Для мене останнім часом наша газета стала найбільшою потребою у житті: друкується багато статей, розвідок, повідомлень, спогадів про досі неопубліковані, широкому читачеві невідомі сторінки історії нашого народу. Наприклад, я з великою цікавістю прочитав нарис Марії Кучеренко “Час має колір сепії”. Це безцінний збере-

жений скарб для сумлінних сучасних і майбутніх дослідників історії рідного краю та України, роками страждального українського народу.

Треба ж пам'ятати, що табачники минулих років і нинішні доклали і докладають багато зусиль, аби поховати навічно довго замовчувану справжню історію нашого народу, намагаються її паплюжити, подавати у кривому дзеркалі.

За те, що редаговане вами видання допомагає нам жити, — щирі серця вам, працівникам газети “Слово Просвіти”, наша просвітянська шана і подяка з далеких від Києва Рудок.

Вітаємо усіх вас і зичимо здоров'я та успішної праці!

З пошаною,

Володимир ГОЛИНСЬКИЙ,
голова осередку ВУТ “Просвіта”
ім. Т. Шевченка в Рудках,
що на Львівщині

МІЖНАРОДНИЙ КОНКУРС ВІДЗНАЧИВ ЮНИХ БУДІВНИЧИХ УКРАЇНИ

Олеся ВАСИЛЕЦЬ,
дипломант конкурсу,
студентка Луганського
національного університету
імені Тараса Шевченка,
член обласного об'єднання
“Молода Просвіта”

З 1997 року в Україні традиційно проходить щорічний міжнародний молодіжний конкурс “Мій рідний край”, організатор якого Союз українок України за підтримки Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка, учнівських та студентських патріотичних організацій, молодіжних творчих спілок.

Учасники готували та захищали науково-дослідні роботи за тематичними номінаціями: “Видатні жінки України”, “Проблема національного виховання та гендерної політики”, “Україна на новому шляху”, “Краєзнавче дослідження”, “Видатні постаті — гордість України”, “Історія мого роду” тощо. Мета конкурсу — виявлення та відзначення творчої молоді, яка прагне займатися науковою діяльністю, вивчати історію, культуру, мову своєї Батьківщини та її славних героїв. Зміст конкурсних робіт — це правдиві сторінки літописної історії України про життя і мрії мільйонів українців, які, здобувши самостійність, прагнуть будувати державу з високодуховною культурою, європейською економікою і правом, виховувати молоде покоління, що свято берегтиме наші духовні скарби; це окремий світ досліджень і пошуку, підтверджений архівними матеріалами, це спілкування з очевидцями подій та формування власної думки.

Конкурсна комісія у складі Миколи Жулинського, Лілії Григорович, Атени Пашко та ін. проаналізувала 112 прорецензованих наукових, дослідницьких, пошукових та творчих конкурсних робіт, які надійшли зі шкіл, вищих навчальних закладів, Малої академії наук, позашкільних установ дванадцяти областей України та АР Крим. Було відзначено вагомий внесок конкурсу у виховання молодих будівничих держави.

Заохочувальні грамоти за участь у конкурсі отримали: у номінації “Історія мого

краю” — Надія Сергієнко та Олена Чхайдзе, студентки Луганського коледжу будівництва, економіки і права, за спільну дослідницьку роботу “В ім'я майбутнього (130-річчю навчального закладу присвячується)”; у номінації “Ми — горда нація” відзначено Юлію Оникієнко, студентку Луганського державного інституту культури і мистецтв, за дослідницьку роботу “Мій рідний край і шістдесятництво в Україні”. Наукові керівники конкурсанти Ольга Іллівна Євськова, викладач української мови та літератури Луганського коледжу будівництва, економіки і права, заслужений вчитель України, та Василь Федорович Вакуленко, викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Луганського державного інституту культури і мистецтв.

На Луганщині народилися й розквітли визначні таланти української держави: державно-політичні діячі, космонавти, письменники, журналісти, науковці, військові, художники, співаки, музиканти, актори, медики і спортсмени. Зокрема це Борис Грінченко, Надія та Іван Світличні, Микола Руденко, Василь Голобородько та інші. Ми розуміємо, що маємо бути гідними нащадками уславлених пращурів.

Нам є за що любити рідний край і є ким пишатися!

Юні луганці — учасники конкурсу “Мій рідний край”

